

N:o 93.

Af herr **V. B. Wittrock**, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t, angående tagande af åtgärder för hämmande af utbredningar af svårare åkerogräs från jernvägarnes områden.*

För hvar och en, som varit i tillfälle att följa jordbrukets utveckling i vårt land under de senaste årtiondena, är det välbekant, att ej litet blifvit gjordt såväl af staten som af våra hushållningssällskap för att höja denna viktiga näringsgren. Särskildt — och med rätta — har under senaste årtiondet stor uppmärksamhet blifvit fäst vid vigten af att åstadkomma en fullgod, ren och ogräsfri sädesvara, så väl för förbrukning som isynnerhet för utsäde. Ändamålsenliga frörensningssmaskiner hafva anskaffats, talrika fröutställningar hafva anordnats, och af staten understödda frökontrollanstalter hafva i de flesta delar af vårt land upprättats. Om det sålunda med skäl kan sägas, att rätt mycket redan blifvit gjordt på detta område, så är det å andra sidan visst, att mycket ännu återstår att göra. Bland detta myckna må det tillåtas mig att här framhålla endast en sak, nemligen vigten af att från det allmännas sida åtgärder vidtagas för att hämma den spridning af en del svårare ogräs, som nu i stor skala försiggår derigenom, att dessa växter mångenstädes och dertill ofta under särdeles gynsamma omständigheter utveckla och föröka sig på de områden, som tillhöra våra jernvägar.

Någon skulle må hända kunna tycka, att det ej kommer vårt jordbruk vid, hvad som växer på våra jernvägsbankar. Ett närmare eftersinnande gifver dock snart vid handen, att beskaffenheten af växtligheten på jernvägsbankarne kan utöfva — och verkligen utöfvar — ett ej ringa inflytande på den omgifvande odlade markens växtlighet.

En stor del af det ogräs, som slagit sig ned på jernvägsbankarne, utgöres, såsom ju naturligt är, af sådana växter som ega frön eller rättare frukter, hvilka med stor lätthet spridas genom vindens tillhjälp. Jag torde blott behöfva erinra om hästhofven (*Tussilago farfara* L.), maskrosen (*Taraxacum officinale* Web.), åkertisteln (*Cirsium arvense* L.), åkermjölktisteln (*Sonchus arvensis* L.) och blåklinten (*Centaurea Cyanus* L.), andra att förtiga. Alla dessa ega frukter, som äro försedda med flyginrättningar, afsedda just till att på ett verksamt sätt befordra fröspridningen. Såsom något hvar torde hafva iakttagit, trifvas dessa ogräs särdeles väl på våra jernvägsbankar, ja ofta så förträffligt, att dessa bankar här och hvar skulle kunna tagas för ett slags drifbankar, afsedda att producera maskrosor, tistel och annat dylikt. Denna ogräsen's trefnad särskildt på nu ifrågavarande områden är ju också lätt förklarlig. Ogräsen äro här alldeles befriade från konkurrensen med sädesväxterna, de blifva ej här oroade af plog och harf eller hacka; och mångenstädes — särdeles der de uppträda i stor myckenhet — undslippa de till och med all bekantskap med lien. Till tack för att de på detta sätt få fritt och ostördt utveckla sig, gifva de också en stor rikedom af frukter, som genom vinden spridas vidt och bredt öfver kringliggande nejder. Då nu härtill kommer, att just dessa med flygfrukter försedda ogräs höra till vårt jordbruks allra svåraste fiender, så är det lätt att inse, att det på ett mycket nära sätt måste beröra jordbrukets intresse, huruvida dessa växter skola få fritt utveckla och föröka sig på jernvägsbankarne eller icke.

Om härmed kan anses vara ådagalagdt, att något förtjenar göras för att hämma denna ogrässpridning, så återstår nu att tillse, *hvad* som bör göras. Allra mest önskvärd från landtbrukets synpunkt vore naturligtvis en förordning, som påbjöde jernvägs-ogräsets fullständiga utrotande. Detta torde dock vara väl mycket begärdt på grund af de synnerligen dryga kostnader det skulle medföra för jernvägarnes egare. En del af de ifrågavarande ogräsväxterna — särskildt åkertisteln och åkermjölktisteln — ega nemligen djupt liggande och vidt omkring krypande rötter, hvilka måste så godt som fullständigt aflägnas, om växten skall blifva utrotad. Hvarje ej alltför obetydligt rotstycke, som får ligga qvar i marken, eger nemligen förmåga att alstra knoppar, som utveckla sig till nya plantor (s. k. rotskott) och sålunda förnya växten. På ett liknande sätt förhåller det sig med en del andra jernvägsogräs, exempelvis ryssogräset (*Bunias orientalis* L.) och maskrosen, hvilkas rötter visserligen ej krypa vidsträckt omkring, men i stället utveckla sig starkt i riktning nedåt. Afven dessa fordra en — hvad särskildt

ryssogräset beträffar blott med största svårighet verkställbar — fullständig uppgräfning; ty äfven här eger hvarje rotbit, han må ligga $\frac{1}{3}$ meter eller mera under markens yta, förmåga att förnya växten genom rotskott.

Men ett så mödo- och kostsamt förfaringssätt som ogräsets fullständiga utrotande är ej heller nödvändigt för att vinna det afsedda ändamålet. Detta bör kunna ernås derigenom, att de ogräsbevuxna områdena regelbundet afslås två gånger om året, i södra och mellersta Sverige i första veckan af juni och första veckan af augusti, samt i norra Sverige (norr om Dalelven) i andra veckan af samma månader. Skälet, hvarför den första afslåningen borde ega rum så tidigt som i förra hälften af juni, är det, att två af våra svåraste ogräs, nemligen hästhofven och maskrosen, börja att mogna och sprida sina frukter redan vid denna tid. Den andra afslåningen är afsedd att förhindra fröspridning från öfriga ogrässlåg, som i afseende på fruktmognad tillhöra eftersommar- och höstväxterna. Ett lagstadgande af nu antydda art skulle, såsom mig synes, göra tillfyllest, på samma gång det skulle medföra en knappast nämnvärd utgift för vederbörande jernvägsegare.

För jämförelses skull torde det ej vara ur vägen att med några ord antyda den ståndpunkt, på hvilken lagstiftningen mot ogräs befinner sig i en del andra kulturländer. I Skottland så väl som i England finnes sedan längre tid tillbaka lagstiftning mot åkerogräs. Särskildt må nämnas, att i det senare landet är hvarje jordinnehafvare vid vite skyldig att utrota all åkertistel på sitt jorodområde. I åtskilliga af tyska kejsardömets länder finnas ogrässlåg; så uti Preussen, Bremen, Braunschweig, Sachsen, Koburg, Gotha m. fl. Dessa lagar äro rigtade ej blott mot en del svårare åkerogräs utan äfven mot en buskart, berberisen, alldenstund denna gifver näring och ökad spridning åt en af de rostsvampar, som angripa hvetet och andra sädesslag. Äfven i de flesta af de österrikiska länderna finnas lagar mot ogräs; så i Böhmen, Mähren, Nedre Österrike och Steyermark. I sistnämnda land är lagstiftningen rigtad dels mot klöfversnärjan och åkertisteln, såsom omedelbart skadliga växter och dels mot berberis- och brakvedsbuskarne såsom medelbart skadliga derigenom att de uppamma sädes-rostsvampar. Underlåtenhet att fullgöra hvad dessa lagar påbjuda medför i de österrikiska länderna ett bötesstraff af 10 floriner (ungefär 15 kronor) för hvarje gång.

Af de nu lemnade antydningarne om främmande länders lagstiftning uti ifrågasättande afseende framgår, att den lagstiftning jag tager mig friheten nu ifrågasätta för vårt land är af betydligt mindre omfattande art, än den som är gällande i de nämnda länderna. Min bevekelsegrund i detta afseende är väsentligen den, att lagstiftningen på detta som på andra om-

råden synes mig böra framgå med varsamhet och stegvis, under ständigt beaktande af hvad en inhöstad rikare erfarenhet kan gifva vid handen.

Med stöd af hvad jag nu haft äran anföra tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i lagstiftningsväg vidtaga åtgärder för att hämma utbredningen af svårare åkerogräs från de områden, som tillhöra jernvägarne, enskildes så väl som statens.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles vördsammast.

Stockholm den 25 januari 1889.

V. B. Wittrock.